

МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

УДК 3.351.37.07
doi: 10.33287/102068

БЄЛІЄВА Олена Павлівна
Навчально-науково-виробничий центр
Нац. ун-ту цивільного захисту України
ORCID: 0000-0002-7246-4694

УДОСКОНАЛЕННЯ СУЧАСНИХ МЕХАНІЗМІВ УПРАВЛІННЯ ФАХОВОЮ ПЕРЕДВИЩОЮ ОСВІТОЮ

Аналізується робота закладу фахової передвищої освіти в умовах конкуренції між освітніми закладами. У сучасних умовах в закладах фахової передвищої освіти, для того щоб вижити й ефективно функціонувати, необхідно узгоджувати свої цілі з цілями суб'єктів ринку праці та освіти, керівникам закладів освіти переглянути форми та методи роботи з усіма учасниками освітнього процесу, розвивати в них навички благодійності, громадянської активності, розширити їхню участь у виробленні, прийнятті та реалізації правових рішень у сфері освіти, уміти співпрацювати з меценатами, депутатами, організаціями та громадськими і суспільними установами. В умовах розвитку демократії й розширення практики співуправління заклади фахової передвищої освіти все більше будуть спиратися на громадські організації й громади. Це допоможе завершити перехід від політики патронажу й домінування державного над громадським до їх конструктивного партнерства та взаємодії. Завдання демократизації управління в результаті конструктивного діалогу закладу фахової передвищої освіти, громадськості й держави полягає в тому, щоб об'єднати всіх суб'єктів для спільних дій на основі їх зацікавленості в розвитку освіти.

Ключові слова: державно-громадське управління освітою, система освіти, якість освіти, управління освітнім процесом, інноваційний менеджмент.

Постановка проблеми. Своєчасне володіння точною вичерпною інформацією є важливою умовою прийняття компетентного рішення в професійній діяльності сучасного керівника закладу фахової передвищої освіти. У зв'язку з цим проблема підготовки працівників до управлінської діяльності набула особливої актуальності, оскільки це вид управлінської взаємодії, пов'язаний зі створенням режиму ефективного обміну інформацією в системі публічної влади, між інститутами влади та зовнішнім середовищем, спрямований на уточнення змісту управлінських рішень тощо. Тому потрібно розробляти та включати до професійної програми підвищення кваліфікації керівників закладів фахової передвищої освіти курси «Підготовка менеджерів освіти» та «Інноваційні системи та технології в підготовці менеджерів освіти».

Нині активно впроваджуються курси професійної підготовки та перепідготовки керівників закладів фахової передвищої освіти, що включає

© Беляєва О. П., 2020

Державне управління та місцеве самоврядування, 2020, вип. 4(47)

оволодіння методами, техніками, технологіями інноваційного забезпечення керівного складу. Підготовка до управлінської діяльності поєднує традиційні академічні форми навчання й сучасні інтерактивні форми (тренінги, ділові й рольові ігри тощо). Підготовлені та впроваджені у практику навчальні курси демонструють, що в процесі навчання у слухачів відбуваються зміни в розумінні ролі управлінської діяльності у закладах фахової передвищої освіти. Зміни в теоретичній підготовці управлінських кадрів до управлінської діяльності викликають бажання внести зміни в організаційну систему закладів освіти різних рівнів.

Упровадження нових курсів, таких як «Підготовка менеджерів освіти», надасть менеджерам освіти навичок ефективного застосування сучасних інноваційних управлінських та освітніх технологій. Програма повинна містити матеріал, засвоєння якого забезпечить керівника необхідними знаннями, уміннями й навичками для впровадження сучасних інноваційних освітніх технологій в управлінську діяльність та освітній процес.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання державного управління та підготовки управлінських кадрів у системі освіти досліджували такі науковці, як: О. Амосов, В. Бакуменко, В. Мартиненко, Н. Нижник, Д. Стеченко, Є. Суліма та ін. Значний внесок у розвиток теорії та методології державного управління зробили сучасні дослідники, а саме: О. Антонюк, В. Бесчастний, О. Дацій, С. Домбровська, О. Крюков, С. Луценко, В. Луговий, В. Огаренко, В. Садковий, В. Сиченко та ін. Інформаційно-аналітична діяльність органів влади, роль інформації у процесі прийняття державноуправлінських рішень досліджували вчені: В. Дзюндзюк, А. Дегтяр, О. Крюков, Ю. Машкаров, Н. Нижник, А. Панчук, О. Радченко та ін. Питання державноуправлінських засад розвитку сфери освіти розглядали В. Баглик, Д. Бондар, А. Губенко, Н. Дацій, С. Луценко, А. Ромін та ін.

Мета статті полягає в аналізі проблеми підготовки та підвищення кваліфікації сучасних керівних кадрів у закладах освіти.

Викладення основного матеріалу. Формування навичок ефективного застосування інноваційних управлінсько-освітніх технологій у керівника закладу в умовах реформування освіти є одним з основних завдань сучасної освіти. За допомогою ефективних інноваційних педагогічних технологій, курсів підвищення кваліфікації, які передбачають самостійну (індивідуальну чи групову) дослідницьку діяльність, використання методу проєктів потрібно підвищувати компетентнісний рівень керівництва закладів освіти.

Концепція запровадження спецкурсів з підготовки менеджерів освіти засобами інформаційно-комунікаційних технологій має базуватися на таких нормативно-правових документах: державна програма «Вчитель»; Меморандум про взаєморозуміння між Міністерством освіти і науки України та корпорацією Intel Microelectronics Ukraine Ltd; Указ Президента України «Про першочергові завдання щодо впровадження новітніх інформаційних технологій» № 1497/2005; наказ Міністерства освіти і науки України «Про розширення експерименту за програмою „Intel(R) Навчання для майбутнього?» № 248; Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року; Указ Президента України «Про заходи щодо забезпечення пріоритетного розвитку освіти в Україні» № 926/2010; наказ Міністерства освіти і науки України «Про затвердження методичних рекомендацій щодо організації освітнього простору нової української школи» № 283 та ін.

Курси підвищення кваліфікації допоможуть керівникам освітніх закладів сформувати та вдосконалити професійні вміння та навички роботи з інформаційно-комунікаційними технологіями; ознайомитися з основами програми «Intel(R) Навчання для майбутнього», її місцем у системі підвищення кваліфікації освітян в Україні та за кордоном; сформувати навички ефективного використання інформаційно-комунікаційних технологій в управлінській діяльності та навчально-виховному процесі.

Робочі програми курсів підвищення кваліфікації повинні складатися відповідно до Концептуальних засад розвитку педагогічної освіти України та її інтеграції у європейський освітній простір, затверджених наказами Міністерства освіти і науки України, та Концепції розвитку освіти на період до 2025 року. Базовим документом для розробки навчального плану підвищення кваліфікації є типовий навчальний план, рекомендований Міністерством освіти і науки України (лист Міністерства освіти і науки України від 26 травня 2005 р. № 14/18-2-1199). Навчальний план формується за модульною структурою. Зміст підвищення кваліфікації (навчальний матеріал) розбивається на навчальні модулі як логічно завершені одиниці навчальної інформації. У плані передбачається послідовність вивчення модулів.

Сьогодні в Україні відбувається стрімке впровадження новітніх підходів до організації діяльності закладів фахової передвищої освіти на засадах критичного мислення та конкурентно орієнтованих підходів; визначення нових стандартів освіти; підготовка викладачів та керівників закладу освіти до педагогічного партнерства; розвиток навичок компетентісно орієнтованої освіти та управління освітою. Основними методами навчального процесу для керівників є: інтерактивні технології навчання; самостійна робота слухачів; розробка та презентація інноваційного проєкту. Основні форми навчального процесу такі: тренінги, ділові ігри, круглі столи, тематичні дискусії. Слухачі ознайомлюються із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій в управлінській діяльності задля поліпшення якості освіти [7].

Створення ефективної системи управління значною мірою залежить від того, наскільки дієво, оперативно й об'єктивно реалізуються функції нагляду (контролю) за якістю освітньої діяльності та якістю освіти, посилення його впливу на підготовку проєктів управлінських рішень та нормативно-правових документів.

Однією з основних функцій керівника є функція контролю. Правильно побудована система нагляду (контролю) є надійним джерелом інформації про досягнення суб'єктами освітньої діяльності поставленої мети, виявлення відхилень, недоліків і причин їх виникнення як для органів управління освітою, так і для громадськості. При переході від адміністративно-командної системи управління до системи державно-громадського управління освітою державний нагляд (контроль) має трансформуватись. Оновлена система контролю повинна стати одним з основних конструктивних інструментів модернізації освіти [8].

Впровадження в Україні європейського досвіду співпраці університетів і підприємств в умовах розвитку соціально-економічних відносин має певні особливості, оскільки заклади освіти не ведуть системного діалогу з бізнес-структурами щодо підготовки кадрів та надають освітні послуги середньої якості, перенасичуючи ринок праці незатребуваними робітничими кадрами. Відповідно роботодавці втратили довіру до фахової освіти і вважають, що заклади фахової передвищої освіти України не спроможні надавати кваліфікаційні якісні знання студентам і випускати висококваліфікованих, конкурентоспроможних фахівців. В Україні рівень розвитку співпраці закладів фахової передвищої освіти і бізнесу невисокий. Найпоширенішими є дві форми співпраці: короткострокова (проходження практики на базі компанії, лекції, студентські конкурси, ярмарки вакансій, звернення до відділів сприяння працевлаштуванню випускників) і довгострокова (проведення навчальних курсів та обладнання лабораторій, стажування на базі компанії, надання робочого місця). Щоб стати привабливішими для абітурієнтів та роботодавців, закладам фахової передвищої освіти України слід підтримувати діалог з представниками бізнес-середовища, реагувати на їх потреби й забезпечувати кваліфікованими спеціалістами, удосконалювати існуючі форми взаємодії, а також впроваджувати нові моделі ефективної співпраці, враховуючи досвід розвинутих країн Європи. Аналіз європейського досвіду університетської ділової співпраці показав, що представники бізнес-середовища

в країнах Європи активно та ефективно взаємодіють із закладами освіти, ініціюючи створення навчально-дослідних комплексів, що сприяє пристосуванню студентів до реальних потреб бізнесу, залучають експертів компаній до викладацької діяльності, проводять конкурси, обирають стипендіатів, надають консультаційні послуги тощо. Впровадження такого досвіду повинно враховуватися менеджерами освіти [10].

Висновки. Питання щодо механізмів управління фаховою передвищою освітою шляхом підготовки сучасних менеджерів освіти є інноваційним. Тож визначення механізмів управління підготовкою керівних кадрів стає все більш важливим. Цей процес має забезпечуватися як відповідною нормативно-правовою базою, так і реальними механізмами дієвої участі державної влади.

Для забезпечення інноваційного розвитку освіти в Україні необхідно розробити стратегію розвитку, яка б відповідала потребам економіки, інформаційного суспільства та забезпечувала високу конкурентоспроможність молоді на ринку праці. Одним з основних завдань нової стратегії має стати зменшення негативних явищ, притаманних освітній сфері.

Список бібліографічних посилань

1. Сльникова Г. В. Теоретичні підходи до моделювання державно-громадського управління. *Директор школи*. 2003. № 40. С. 10 – 11.
2. Комарницький М. С. Державно-громадська система управління освітою. *Аспекти самоврядування*. 2000. № 3. С. 34 – 35.
3. Про затвердження Концептуальних засад розвитку педагогічної освіти України та її інтеграції в європейський освітній простір: наказ Міністерства освіти і науки України від 31 груд. 2004 р. № 998. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0998290-04#Text>.
4. Суліма Є. Вища освіта в контексті Національної стратегії розвитку освіти в Україні на 2012– 2021 роки. *Вища школа*. 2012. № 3. С. 7 – 10.

List of references

1. Yelnykova H. V. Teoretychni pidkhody do modeliuvannia derzhavno-hromadskoho upravlinnia. *Dyrektoreshkoly*. 2003. № 40. P. 10 – 11 [in Ukrainian].
2. Komarnytskyi M. S. Derzhavno-hromadska systema upravlinnia osvitoiu. *Aspekty samovriadyvannia*. 2000. № 3. P. 34 – 35 [in Ukrainian].
3. Pro zatverdzhennia Kontseptualnykh zasad rozvytku pedahohichnoi osvity Ukrainy ta yii intehratsii v yevropeyskyi osvitnii prostir: Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 31 hrud. 2004 r. № 998. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0998290-04#Text> [in Ukrainian].
4. Sulima Ye. Vyshcha osvita v konteksti Natsionalnoi stratehii rozvytku osvity v Ukraini na 2012– 2021 roky. *Vyshcha shkola*. 2012. № 3. P. 7 – 10 [in Ukrainian].

BIELIAIEVA Olena
Educational and Scientific
Production Center of National University
of Civil Defence of Ukraine

IMPROVEMENT OF MODERN MECHANISMS OF MANAGEMENT OF PROFESSIONAL PREVIOUS EDUCATION

The work of the institution of professional higher education in the conditions of competition between educational institutions is analyzed. In modern conditions in institutions of professional higher education in order to survive and function effectively, it is necessary to coordinate their goals with the goals of the labor market and education; heads of educational institutions to review the forms and methods of work with all participants in the educational process, to develop in them the skills of charity, civic activity, to expand their participation in the development, adoption and implementation of legal decisions in the field of education; be able to cooperate with patrons, deputies,

organizations and public and public institutions. With the development of democracy and the expansion of the practice of co-management, institutions of professional higher education will increasingly rely on public organizations and communities. This will help complete the transition from a policy of patronage and domination of the state over the public to their constructive partnership and interaction. The task of democratization of management as a result of constructive dialogue of the institution of professional higher education, the public and the state is to unite all subjects for joint actions on the basis of their real interest in the development of education.

The refore, the management system must be constantly developed and improved, respectively, the heads and managers of educational institutions, as managers of education, must constantly improve their skills.

Key words: state and public education management, education system, higher education, quality of education, educational process management, innovation management.

Надійшла до редколегії 24.11.20